

Súbor nástrojov EUCPN, séria č. 14

Stratégia komunitne orientovanej činnosti polície v dnešnej Európskej únii

Zhrnutie

Tento súbor nástrojov vydali spoločne Európska sieť pre prevenciu kriminality (EUCPN) a Agentúra Európskej únie pre vzdelávanie a výcvik v oblasti presadzovania práva (CEPOL) a od ostatných dostupných príručiek v oblasti stratégie komunitne orientovanej činnosti polície (COP – Community-Oriented Policing) sa líši. Popisuje **množstvo nových postupov** členských štátov EÚ v súvislosti s COP. Cieľom tohto súboru nástrojov je pri vytváraní úspešnej stratégie COP **podporiť** politikov a ľudí z praxe, najmä **šéfov policajných jednotiek a členov vyššieho manažmentu v policajných organizáciách**. Odborníci v tejto oblasti veľmi zdôrazňujú význam strategického aktivizmu v oblasti filozofií COP. Záujem o COP na európskej úrovni **iniciovalo Rakúsko** ako krajina šéfujúca sieti EUCPN prostredníctvom tzv. Viedenského procesu a ako krajina vo funkcii prezidenta Rady EÚ prostredníctvom predstavenia tejto témy na neformálnych stretnutiach Stáleho výboru pre operačnú spoluprácu v oblasti vnútornej bezpečnosti a Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci.

COP sa považuje za relevantný postup vo všetkých členských štátoch EÚ **a v rámci EÚ dochádza k jeho intenzívnemu zavádzaniu**, i keď v rozličnom rozsahu a v rozličných formách. COP sa síce neustále vyvíja a poskytuje pozitívne výstupy pre verejnosť a pre políciu, **jeho definícia je však stále výzvou**. Táto koncepcia sa stala neslávne známou vďaka množstvu niekedy aj protichodných definícií. Platí to najmä **v európskom kontexte**, pretože COP sa v rámci EÚ zavádza rozličnými spôsobmi. Rozhodli sme sa túto výzvu zdolať, preto sme sa pozreli na projekt programu Horizont 2020 ohľadne COP s názvom **Unity**, ktorý bojuje s rovnakými problémami. Výskumným pracovníkom sa napriek množstvu definícií a rozličných prístupov podarilo nájsť spoločné prvky. Na základe zohľadnenia týchto prvkov vo vzťahu k zisteniam iných výskumov vytvoril projekt Unity rámec pre identifikovanie a skúmanie COP v európskych krajinách. Tento rámec sa nazýva **Šesť pilierov COP**:

- budovanie dôvery a presvedčenia
- zodpovednosť
- zdieľanie informácií a komunikácia

- riešenie miestnych potrieb
- spolupráca
- prevencia kriminality.

Prostredníctvom analýzy súčasnej literatúry a obsiahlych diskusií s odborníkmi v tejto oblasti sme identifikovali **dôležité faktory úspešného zavádzania COP**. S využitím vedeckého pohľadu a skúseností v danej oblasti sme vytvorili prehľadný a ľahko pochopiteľný návod vo forme **desiatich kľúčových princípov**.

1. COP je **neoddeliteľnou súčasťou rozsiahlejšieho vládneho systému**. Policajná organizácia nefunguje izolovane, naopak, je súčasťou širšieho rámca a závisí od viacerých foriem podpory dozorujúceho vládneho orgánu. Z tohto dôvodu je dôležité, aby politici a tvorcovia politických stratégií koncepcii COP rozumeli, aby o nej hovorili, aby policajnej organizácii poskytli potrebné zdroje na jej úspešné zavedenie a aby poskytli ďalším vládnym inštitúciám potrebný mandát na zabezpečenie účasti na koncepcii COP.
2. COP predstavuje **záväzok**. Súčasťou tohto záväzku je zmena v štýle riadenia, eliminácia odporu policajnej subkultúry voči zmenám a budovanie širšieho povedomia o podmienkach, v akých pracovníci polície pracujú. Pokiaľ prístup COP nie je prijatý v celej policajnej organizácii, bude len doplnkom reaktívnej policajnej praxe, ktorý neprinesie očakávané výsledky. COP treba vnímať skôr ako efektívnejší spôsob práce tak v zmysle času, ako aj úsilia, než ako dodatočné bremeno, ktoré musí polícia znášať.
3. COP si vyžaduje **kvalitatívne ukazovatele**. Čoraz väčšia časť spoločnosti akceptuje komunitné výstupy, ako je napr. bezpečnosť komunity, vnímanie strachu a privolávanie polície. Mali by sa zaviesť kvalitatívne kritériá výstupov, ako je napr. úroveň spokojnosti obyvateľstva a spolupráca verejnosti, ako aj trvalá udržateľnosť komunitných projektov, a mala by sa určiť ich priorita na základe kvantitatívnych kritérií. Pracovníci polície, ktorí sú ochotní osvojiť si nové zručnosti, by mali byť motivovaní napr. možnosťou povýšenia a za svoje úspechy by mali dostať oficiálnu pochvalu.
4. K dispozícii máme projekty **novej generácie COP**, ktorých **základ tvorí technológia**. Zistenia výskumov zdôraznili význam využívania týchto nástrojov IT v zmysle podpory komunikácie a interakcie, nie v zmysle ich náhrady. Okrem toho by sme nemali zabúdať na to, že tieto nástroje by sa mali využívať prioritne na zlepšovanie komunikácie a interakcie medzi políciou a verejnosťou, nie na získavanie informácií.
5. Pracovníci polície musia absolvovať **riadne školenie** v oblasti vykonávania činností COP. Agentúra CEPOL definuje školenia a vzdelávanie ako dve samostatné kapitoly. Úspešný systém COP závisí vo väčšej miere od vzdelania príslušných pracovníkov polície než od ich zaškolenia.

S ohľadom na tento rozdiel sme identifikovali päť cieľových skupín príjemcov školení alebo vzdelávania: vláda, vedenie/manažment polície, pracovníci COP, ostatní pracovníci polície a členovia komunít.

6. Systém COP by mal byť vždy **súčasťou miestneho prostredia** a mal by byť prispôsobený miestnym podmienkami a sociálnemu kontextu. Ako ukazuje výskum, na význam, interpretáciu a realizáciu policajných postupov má najväčší vplyv sociálny kontext. V oblastiach, ktoré fungovali roky v atmosfére nedôvery, môže obnovenie dôvery trvať celé desaťročia. Systém COP by sme preto mali vnímať skôr ako väčší posun od policajnej sily k policajnej službe, pri ktorej polícia funguje pre komunitu a v rámci komunity.
7. Kľúčovými aspektmi COP sú **prítomnosť v komunite a skutočnosť, že obyvatelia policajtov poznajú**. Dôležité je, aby mala komunita dostatok času na zoznámenie sa s pracovníkmi polície a aby mali policajti dostatok času na pochopenie princípov fungovania komunity. Pre kvalitu tohto vzťahu je kľúčovým faktorom vzájomný kontakt medzi políciou a verejnosťou.
8. Polícia by mala **spoznať a riešiť miestne potreby**. Dôležitým aspektom COP je prístup orientovaný na riešenie problémov, ktorého cieľom je štrukturálna eliminácia kriminality a zvyšovanie bezpečnosti. Pri spoznávaní miestnych potrieb je dôležité vyhnúť sa jednostrannému pohľadu, ktorého charakteristickým znakom je zhromažďovanie informácií o problémoch komunity. Pri riešení miestnych potrieb je dôležité určiť východiskové príčiny problémov a zamerať sa na opakujúce sa vzory incidentov a riešiť ich skôr ako skupinu problémov, než ako navzájom nesúvisiace udalosti.
9. **Kooperatívne vytváranie bezpečnosti** je príkladom toho, keď viacero aktérov spolupracuje v záujme dosiahnutia spoločnej predstavy o bezpečnosti. Polícia, ktorá kooperuje s verejnosťou za účelom riešenia problémov, môže zmierniť pociťované narúšanie verejného poriadku, ako aj zvýšiť dôveru v políciu a zlepšiť vnímanie jej opodstatnenosti. Potrebná je kooperácia v rámci štátu, pretože riešenie komunitných problémov je úlohou, do ktorej sú zapojené všetky relevantné ministerstvá, pričom sa vyžaduje ich úzka spolupráca. V prípade, že verejnosť a ďalší činitelia prevezmú väčšiu zodpovednosť v rámci kooperatívneho prístupu k bezpečnosti, vznikne potenciál, ktorý policajnému zboru umožní sústrediť prostriedky na iné kľúčové úlohy.
10. Mali by sme podporovať **obojsmernú komunikáciu** medzi políciou a verejnosťou. Úspešný prístup k COP je podmienený efektívnou, zmysluplnou a včasnou komunikáciou. Súčasťou COP by malo byť množstvo rozličných inovatívnych prístupov zameraných na získanie prístupu k vyčleneným skupinám, ktoré nemajú dostatok prostriedkov na socializáciu. Okrem toho je dôležité verejnosti zrozumiteľným spôsobom vysvetliť fungovanie COP s tým, že sa zameriame na aktivity COP v rámci príslušnej komunity, na jej úlohu v COP a na očakávané prínosy. Výskum

ukázal, že čím sú ľudia o činnosti polície lepšie informovaní, tým skôr si o nej vytvoria pozitívny názor.

Koncepcia **COP** si už našla miesto vo viacerých členských štátoch EÚ, vyskytuje sa však v rôznych formách, využíva rôzne interpretácie a vystupuje pod rôznymi označeniami. Zatiaľ neexistuje spoločné základné chápanie COP v rámci Európy, nehovoriac o jednotnom európskom prístupe. Na dosiahnutie spoločnej **vízie COP v rámci EÚ** sú v zásade potrebné dostatočné zdroje: potrebujeme teda dostatok času a zdrojov, aby sme mohli preskúmať všetky relevantné vedecké publikácie dostupné v krajinách EÚ, zapojiť do tejto úlohy správnych konzultantov a zohľadniť perspektívy príslušnej komunity.

Viac úsilia by sme mali okrem toho venovať **úplnému pochopeniu a využitiu potenciálu EÚ**, ako aj jej poznatkov a skúseností v oblasti COP. Prvým odporúčaným krokom je dosiahnuť dohodu v oblasti nomenklatúry, ktorá sa bude v rámci EÚ používať. Po druhé, veľký počet rôznych jazykov používaných v EÚ predstavuje kultúrne bohatstvo, vytvára však aj bariéru pre zdieľanie existujúcich prístupov v krajinách EÚ. V záujme rýchlejšieho šírenia poznatkov v rámci EÚ je nutné zvýšiť úsilie v oblasti prekladania relevantných materiálov (napr. zhrnutí relevantných štúdií a správ).

Dúfame, že **náčelníci policajných útvarov a členovia vyššieho manažmentu policajných organizácií**, ako aj politici a ľudia z praxe využijú tento súbor nástrojov pri vytváraní úspešných stratégií COP. Politická a organizačná angažovanosť je dôležitá, pretože zavádzanie alebo zlepšovanie systému COP si vyžaduje štrukturálne a kultúrne zmeny v rámci policajných organizácií.

Posledným potrebným krokom je diskusia o otázke rozsahu, v akom má byť systém COP prítomný v širšej **Bezpečnostnej únii**. Systém COP má dostatočný potenciál na to, aby sa významným spôsobom podieľal na budovaní Bezpečnostnej únie, a v tomto zmysle by sa mal aj posudzovať.